EVANGÉLIKUS CSALÁDILAP

A LUTHER-TÁRSASÁG VALLÁSOS NÉPIES LAPJA.

Megjelenik julius és augusztus kivételével minden hó 15-én és végén.

Előfizetési dij egy évre 1 forint.

Kiadóhivatal: Luther-társaság pénztára, Deák-tér 4. sz., hova az előfizetési és hirdetési dijak küldendők.

Szerkeszti
PAULIK JÁNOS
ev. vallástanár.
VI. ker., Hunyady-tér 11. II. em. 26.

Luther-társasági tagok
e lapot dij nélkül kapják.

Hirdetési dij: egy oldal 12 frt, fél oldal 6 frt. negyed oldal 3 frt és igy tovább.

Második évfolyam. **Budapest, 1896. deczember 30.** **8. szám.**

Fohász.

— Karácsony ünnepén. —

Örvendj én lelkem, örvendj oh világ:
Az Isten elküldötte szent Fiát!
A Krisztussal együtt ma született
A bölcseség, vigasz és szeretet.
Vigadoznak ezen az angyalok,
Lelkem is e csodán elandalog;
Szememben hála könnye rengedez —
A nagy Istennek nagy kegyelme ez!
Áldott légy, Isten, e nagy ünnepen,
Ki szent Fiaddal mindent adsz nekem!
Járok sötétben, mert sötét az út,
Melyen a vándor bujdokolva fut, —
Sziklára hág most, majd tövisre lép,
S nincs, a mi földerítse éjjelét.
Világ világossága Jézusom,
Jöttél, hogy Te vezérelj ez uton;
Ki Véled jár, Te bölcs, szent és igaz,
Nem ütközik meg a sötétben az.
Élet világossága vagy nekünk:
Igéd világoló szövétnekünk.
Uram! Uram! Vezess a menny felé,
Mindent megnyert, a ki azt föllelé!
Hiu világot meggyőznöm segits,
S hogy győzni birjak, hitre melegíts!
Szőlőtő, benned verjek gyökeret,
S szívem végig tűr, megbocsát, szeret.
Oh Istennek kimetszett bélyege,
Légy én lelkemnek boldog élete!
Istennel van az, bár földet tapos,
Oh Szent, a ki Hozzád hasonlatos.
Ha fájdalom szaggatja lelkemet,
S a balsors mindent, mindent eltemet:
Véres keresztfád teremjen vigaszt,
S a ki megbántott, Véled áldjam azt!
Ki bűnösöknek Megváltója vagy,
Engem megtérőt, kérlek, el ne hagyj!
Ha sírva állok a sír szélinél,
Mondd, ki benned hisz, ha meghal is, él.
Istennek lelke, áldott vigaszom,
Tölts be erővel, ha imádkozom.
Én gyönge ajkam rebegéseit
Isten trónjához, a mennyekbe vidd!
Oh mielőtt csak ajkamon a szó,
Gondolatom tudod, Mindentudó!
Ki adtad nékem e nagy ünnepet,
Hálával áldom, Istenem, neved!

Sántha Károly.

A család Krisztussal és Krisztus nélkül.

Egyházi ünnepeink között a karácsony az, a mely leginkább mondható családi ünnepnek. Már hetekkel előbb bizonyos meleg áramlat hatja át a világot; a karácsonyt megelőző kedves sürgés-forgás is arra irányul, hogy a családi otthont e nagy napra előkészítse, kedvessé tegye; az élet küzdelmeiben elfáradt szívek is közeledtére mintha felfrissülnének s melegebben dobognának; az egymástól elszakadt családtagok lelkében a rég nem látott szülő, testvér, gyermek képe egy titkos érintésre ujra megelevenül, bizonyos áhítat s az a vágy hatja át kebleinket, hogy a családi fészekben kedveseinkkel együtt ünnepelhessük a Megváltó születésének szent emléknapjait.

Nem csoda, hogy ez igy van, hisz a kinek valaha igazi otthonja volt, mindenkinek valami kedves emléke fűződik e szent napokhoz! Nem csoda, hogy ez igy van, hogy bizonyos áhítat fogja el az embert, mert hiszen az a bethlehemi esemény szent áldásokban oly gazdag volt, hogy egyikét-másikát meg kell éreznie minden embernek, ha egy pillanatra magába mélyed.

Az isteni jóság egész teljét a karácsonyi napon juttatják eszünkbe leginkább. E napok eseményeiben látjuk azt a gondviselő szent kezet, a mely lehajlott a bűnös emberiséghez, hogy azt felemelje. — »Ugy szereté Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adá, hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök életet vegyen.« — E rövid szentirási mondatban van kifejezve a karácsony jelentősége, az Isten jósága, Krisztus eljövetelének czélja, s a mi tanusítandó magatartásunknak mineműsége.

Krisztus Urunk születése uj korszakot jelez az emberiség külső és belső történetében. Az általa széthintett uj világosság uj, szebb oldalról világította meg egünket, átalakította vallási világunkat; uj fényt, uj szellemet hozott az emberiség társadalmi intézményeibe.

Sőt az általa széthintett szellem egy sugara behatolt oda is, a hova most születése emlékünnepén mindnyájan elvonulni sietünk: családi otthonainkba.

Krisztus szelleme megszentelé, megáldá, szebbé tevé a családi életet is.

Hogy azt az üdvös átalakulást, a melyet a krisztusi szellem e téren eszközölt, kellőképen megérthessük s méltányolhassuk, elég csak egy pillantást vetnünk a Krisztus előtti népek házassági intézményébe.

Mit látunk ott? Ott is megtaláljuk a házaséletet; ott is megtaláljuk a férjeket, feleségeket, apákat, anyákat, gyermekeket, de a szó nemesebb értelemben vett családi életről ott nem beszélhetünk. A görög és római pogány nép szép kulturájából sötét árnyékként mered ki épen a házasság intézménye. Nem akarjuk mi eltagadni azt, mintha a hitestársi hűségnek, a szülői önfeláldozásnak, a gyermeki ragaszkodásnak megható példáival ott is nem találkoznánk; feltünnek ezek ott is felcsillanó s ismét eltünő meteorokként; de az igazi családias együttérzés, gyöngédség ama ezerféle bájos megnyilatkozását, azt a szívet-lelket emelő s boldogsággal elárasztó meleget, a mely az igazi keresztyén családot a legnemesebb érzelmek templomává avatja fel, ott mégis hiába keresnők.

Ennek okát pedig abban kell keresnünk, hogy e népeknél a családi élet a magasabb eszményiséget nélkülözte, hogy csupán a földi érdekekhez tapadt, és hogy a nő, a keresztyén családok emez éltető lelke, nem találta meg bennük méltó helyét. Tudjuk, hogy az egész ó-koron át a nő bizonyos szolgai állapotban sínylődött; ki volt zárva a társadalmi ténykedésből, el volt nyomva a házaséletben is. S e szolgai járom alatt, mi természetesebb, nem fejlődhettek ki szívében s nem érvényesülhettek azok a nemes érzelmek, a melyeknek az Isten gazdag tárházává tette kebelét. S mi következhetett ebből más, mint az, hogy a családi otthon is a nőiség teljes baját nélkülözni volt kénytelen. De tovább menve, azt is láthatjuk, hogy a családi élet a pogány népeknél az állam érdekeinek volt alárendelve, a mely pedig czélját abban látta, hogy általa erőteljes, harczra képes nemzedéket nyerjen. A szívek vonzalmát, a lelkek ösztönszerű egymásba olvadási vágyát e gondolkodás háttérbe szoritotta, nem egyszer annyira lábbal tapodta, hogy a hol a házasság által az állam a maga czélját elérhetőnek nem látta, a meglévő frigyeket is széjjelszaggatta. A gyermekek sem válhattak olyan édes kútforrásaivá az örömöknek, mint nálunk, aranylánczaivá a házasfeleknek, a minők az igazi ker. családban, mert hiszen alig vetették le a gyermeksarukat, rájok tette kezét a hatalmas úr: az állam, hogy őket saját czéljaira nevelje, mely eljárása közben bizony nem igen nagy gond fordíttatott a gyöngéd érzelmek s a bensőbb családi erények kimüvelésére.

A zsidó népnél az állapotok némileg jobbak voltak ugyan, de a nőre vonatkozó Mózesi törvény: »a te akaratod a te férjed birodalmában lészen és neki birodalmad lészen rajtad,« (Móz. 3, 17.) merev értelmezése a nőt itt is méltatlan alárendelt szerepre kárhoztatta.

. . . Ily állapotban találta Krisztus Urunk a családi életet.

Szent szelleme azonban e téren is csakhamar mélyreható s jótékony átalakulást eszközölt.

Krisztus Urunk a családi életet első sorban is eszményibb alapokra fekteté s azután magasabb erkölcsi czélt tűzött eléje. Tudjuk, hogy ő az emberi élet czéljául az isteni tökéletesség felé való közeledést tevé (Máté 5, 48.), az ehhez vezető utat pedig a szeretetben jelölte meg. S ezzel a családi életnek is megadta eszményét. Krisztus Urunk ugyan nem volt nős s beszédeiben a családi élet minden részleteire kiterjedő útmutatásokat nem adott, de annak főelveit a gondolkodó embernek az Ő beszédeiből levonni nem nehéz. S a hol az Üdvözítő a szót elhagyja, ott veszi fel ujra szellemének egyik leghivebb örököse:

Pál apostol s az efezusiakhoz (5-ik rész), kolossébeliekhez (3-ik rész) stb. irt leveleiben pár ecsetvonással megrajzolja az igazi keresztyén család képét. S a régieknél mennyivel szebben fogja ő fel a családi életet! Mily emelkedettség sugárzik ki szavaiból, mennyi báj és melegség ömlik el az általa példányképül felállított családi életen! A házasság e felfogás szerint többé nem csupán testi egyesülése a két különnemü lénynek, hanem lelki szövetség is, — s czélja nemcsak az anyagi vagy állami érdek, hogy t. i. nehány számmal szaporítsa az állam polgárainak számát, hanem — jóllehet földi oldalát sem kicsinyli — magasabb jelentőségü szent frigynek óhajtja azt tekinteni, a melyben a családtagok közösen, kézkézben támogatják egymást az Isten törvényének teljesítésében, kiki a maga hivatása szerint építve, segédkezve abban, hogy istenországának polgárává lehessen s övéit is azzá tehesse. E szövetséget az Isten által irányított vonzalom alkossa meg, s alapját pedig az istenfélelem képezze, a mely mindenben úgy jár el, mintha »az Úrnak tenné és nem embernek« (Kol. 3, 23.) s vezércsillaga mindenkor a szeretet érzelme legyen, a melyet úgy fest I. Kor. levelének 13, 4—7. verseiben, hogy »hosszútűrő, kegyes, nem irigykedik . . . nem keresi csak a maga hasznát . . . mindeneket elfedez, mindeneket hiszen, mindeneket remél, mindeneket eltűr.« Krisztus szelleme megdönti továbbá az ó-kor amaz igazságtalan elvét is, a mely a házastársak között rangbeli különbséget tesz vagy talán a nőt a férfinak jog nélkül való rabszolgaképen alárendeli, mivel — a mint Pál apostol mondja — »nincsen sem férfiu, sem asszony között válogatás, mert mindnyájan egy vagytok a Jézus Krisztusban«.

S ezen keresztyén elvek hatása alatt lett szebbé a családi élet s lett ápoló dajkájává az erkölcsiségnek. S vele az emberi boldogságnak, valamint a nemzetek előhaladásának. A hol pedig nem ezen Krisztusi elvek szerint alakult a családi élet, ott silány is maradt a mai napig, a miről hogy meggyőződjünk, elég egy tekintetet vetni a mohamedán népek e nemü intézményére, a mely szánalmas állapotban sínylődik.

Igaz, köztünk keresztyének között is vannak silány házasságok, vannak itt is rossz hitestársak, kötelességeikről megfeledkezett szülők és vannak szüleik szeméből könnyeket facsaró gyermekek.

De tudjátok-e, hogy e nyomorúságoknak oka miben rejlik?

Abban, hogy a családi tűzhelyet nem a Krisztus szelleme lengi körül, hanem az alacsony érdekeket hajhászó anyagiasság, saját hasznát kereső önzés, hideg számítás s szeretetlenség és az istentörvényéről megfeledkezett hitetlenség.

Krisztust, Krisztust vigyük be családi otthonainkba! . . . Vigyük be oda azt a szellemet, a mely a házasságkötésnél nem alacsony anyagi érdekeket vagy testi élvezeteket hajhász, — mely a házasságban gyöngédséggel öleli szívére a hitestársat s az önodaadó szolgálatban leli örömét, — mely a gyermekekben az Isten talentomait látva, azokat nemcsak testileg, de lelkileg is igyekszik nevelni, istenfélelemben, érző szívvel, magasabbért hevülő lélekkel!

Akkor nem lesznek rossz házasságok, nem lesznek rossz gyermekek. . . .

. . . Az Üdvözítő születés-napjának az évfordulóján azért mondjuk el az »Ev. Családilap« olvasóinak ezeket, hogy a ki nem ismeri, ismerje meg a Krisztus születésével a családi életre háramlott jótéteményeket s annál jobban tanulja megbecsülni azokat. A ker. családok imádattal csókolják meg azt az égi kezet, a mely a családi életben a legédesebb s legnemesebb örömök kútforrását nyitotta meg számukra s örvendező lélekkel zengjék az angyalok égi karával:

Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek,
S a földön békeség és az emberekben jóakarat!

A szerkesztő.

Bethlehem.

Szívet melengető kép, Bethlehem!
A tél fagyában úgy tünsz föl nekem,
Mint éjszín tengeren tündérsziget,
A melyre küzködő hab árja vet. . . .

. . . Körül az élet, a vásári lárma,
Szem és kéz nyitva — lélek, szív bezárva.
Falat kenyérért durva küzdelem . . .
Béke-sziget te vagy rajt, Bethlehem.

Ott látlak, gyermek-Jézus, mosolyogva.
Arczodtól fényes a kis jászol odva.
Anyád ragyogva néz rád . . . Szende kép!
Hét fájdalom, keresztfa — messze még!

Előtted dús arany, tömjén és myrrha,
S a hódolóknak homlokára irva,
Hogy körülöttük egy világ forog.
Szemben velük szegényke pásztorok.

Király — és pásztor. Milyen messze vannak
Egymástól, trónja zsámolyánál annak,
Ki pásztor és király! milyen különbség!
És áldozatjuk egy oltárra öntsék?

Igen. Aranyjuk és a zsenge bárány
Egyképp becses a szeretet oltárán,
Mert tiszta lélek adta, és mivel
Nem tudja a bal — a jobb mit művel?

. . . S a hogy kérdő tekintetemmel állok
A Bethlehem előtt, a hol királyok
És koldusok közös oltára lángol,
Leszól a Messiás egy jobb világból:

» . . . Én eljövök még egyszer e világra,
A mely ma minden fénye mellett árva,
Apám a szeretet s e föld-tanyán
A béke lesz az én szülőanyám.

S a földön, mely akkor többé nem gyászol,
Közös kincs lesz a bethlehemi jászol,
Mivel előtte kéz a kézben áll,
Koldus és gazdag — pásztor és király.«

Dr. Váradi Antal.

A karácsonyi ajándékok eredete.

Kedves szokása az a karácsonyi ünnepeknek, hogy olyankor mindenki valami aprósággal igyekszik meglepni kedveseit, s minden szülő a Jézuska születése napján apró csecsebecsékkel feldíszített »kriszkindli-fával« óhajtja megörvendeztetni gyermekeit.

A kedveskedés hasonló szokását megtaláljuk már a régi rómaiaknál is, a kik hajdan a februáriusban tartott s *Caristiá*-nak nevezett halotti ünnepeik alkalmával hasonló módon igyekeztek kifejezést adni egymás iránti szeretetüknek; — de a mi karácsonyi ajándék-adásunk szokása nem innen ered egyenesen, a mennyiben az a keresztyénség negyedik századából datálódik, s eredete egy Nikolaus nevü kegyes püspök nevéhez fűződik.

Ez a Nikolaus ugyanis a 4-ik században élt; a feljegyzések szerint Paternából előkelő szülőktől származott. Később Myrában püspökké lett és pedig nekünk eléggé szokatlan módon. Az akkori ker. hívek ugyanis azt határozták, hogy püspökükké azt fogják választani, a ki hajnalban elsőnek jelenik meg a templomban. S miután, mint rendesen, a kitűzött napon is Nikolaus érkezett oda elsőnek, a választás ő reá esett. Ilyen minőségben azután Diokletián alatt börtönbe került, a honnan csak Nagy Konstantin alatt szabadult ki.

Szép dolgokat beszél róla a hagyomány.

E kegyes férfiu az igazi, feltünés nélküli jótékonyság angyala volt. Nemes szíve sugallatából éjjel fel-felkereste a szegények házait s az ablakhoz vagy ajtóhoz sompolyogva, letevé oda a nyomor enyhítésére szánt ajándékát; s azzal eltünt.

Igy történt egy karácsony alkalmával is. A karácsony nagy hideggel köszöntött be. Nemes szíve átérezte a szegény emberek nyomorát, a kik a dermesztő hidegben oly sokat kénytelenek szenvedni s különösen a kis gyermekeken esett meg szíve, a kiket mezitláb, veresre fagyott kezekkel látott itt is, ott is dideregni silány öltönykéikben. — Jó szívében ekkor a következő gondolatok fordultak meg: »Ma Krisztus születésnapja van, a ki nyomoruságos viszonyok közt születve, a világnak üdvöt, örömöt hozott; e napon senkinek sem volna szabad éheznie, fáznia, senkinek sem volna szabad sírnia s nyomasztó gondoktól leverve lennie.« S ily gondolatok közt neki indult a kereskedéseknek, televásárolta kendőjét, zsebeit mindenféle apróságokkal, s midőn az éjszaka leterité fátyolát, titkon odament a szegények házaihoz s ablakukba behelyezett egyet-mást a magával hozott apróságokból; itt egy meleg kabátot, ott egy pár jó czipőt, másutt ismét egy kis kalácsot stb. tévén az ablakba, hogy reggel az ébredők szeme mindjárt rája essék, — nem feledkezve meg e mellett a gyermekszemnek kedves apró csecsebecsékről s édességekről sem, hogy a kicsinyeknek is meg legyen a magok öröme.

E nemes tett eredményeit magyarázni azt hisszük fölösleges; a kinek gyermekei vannak, tapasztalhatta, hogy milyen öröm származik az ilyenekből.

Nikolaus e nemes tettével örökre beirta nevét a nemesen gondolkodók szívébe.

Mi továbbra is kövessük őt a kijelölt ösvényen, hiszen az embernek nem lehet szebb feladata annál, mintha másoknak örömöt szerez, s azt hisszük, nem lehet jutalmazóbb tette sem, mivel — ha valahol, úgy itt száll vissza a jótétemény haszna a jóltevőre, — a mélyebben érző kebel maga élvezi legjobban az efféle örömszerzés édes gyönyörét!

A mai Bethlehem.

A karácsonyi ünnepek csendjében ki ne gondolt volna arra a szent városra, a hol az Üdvözítőnek bölcsője ringott?!

Szent városunk ez nekünk: keresztyéneknek, megszentelték azt a hozzáfűződő szent emlékek.

Olvasóink között bizonyára sokan lesznek olyanok, a kik tudni szeretnék, hogy mi lett e várossal azóta az első karácsonyi esemény óta, — mi sorsa lett — s hogy néz ki ma?

Elmondjuk röviden . . .

Mint a bibliai korban, úgy ma is egyik élénk városa a szent-földnek Bethlehem. Jólehet alakját, a mint gondolható, az idők folyamán többször változtatta, ma is ott fekszik régi helyén, mintegy 8 kilométernyire Jeruzsálemtől, festőileg szép fekvésben terülvén el egy északnak tartó hegyláncz déli lejtőjén, jól gondozott kertek, füge- és olajfa ligetei által koszoruként körülöveztetve. A kerteken túl széles termékeny mezők s zöldelő rétek terülnek; — azok az emlékezetes rétek, a hol hajdan, a bibliai korban Dávid legeltette nyáját s a hol Jézus születésének éjjelén azt az örvendetes hirt vették a pásztorok: »A Megváltó született ma néktek!«

A város valószinüleg dúsan termő mezőitől nyerte »Bethlehem« nevét, a mely szó héberül azt jelenti: »kenyér-háza«, a mely véleményt megerősíti még »ephrata«, mellékneve is, a mi azt teszi: »termékeny«.

Maga a város állandóan élénk mozgalom szinhelye. A keleten szokásos keskeny s nem épen jól kövezett utczáin ezer és ezer idegen fordul meg évenkint, a kiket a kegyelet visz oda; s e mellett a beduinok is gyakran látogatják, itt szerezvén be szükségleteiket. Lakói ez idő szerint a földmüvelés és pásztorkodás mellett kézi mesterséggel foglalkoznak s nagy ügyességgel készítik a különféle emléktárgyakat: bibliai jeleneteket

Lukács ev. II. 8—11. v.

. . . Valának pedig pásztorok azon tartományban, kik kin a mezőn hálnak vala és vigyáznak vala éjszakán az ő nyájak mellett.

És imé az Úr angyala hozzájok eljöve és az Úrnak dicsősége körülvevé őket és nagy félelemmel megfélemlének.

És mondá az Angyal nékik: »Ne féljetek, mert imé hirdetek néktek nagy örömöt, mely az egész népnek öröme lészen: mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában«. . . .

ábrázoló képecskéket vésve olaj- vagy fügefába vagy elefántcsontba — e mellett olvasókat s kereszteket készítenek, a melyeket azután nagy számmal adnak el az ott megforduló ker. zarándokoknak.

A mai Bethlehem lakóinak száma körülbelül 7000-et tesz ki; ezek között van vagy 100 protestáns, vagy 300 mohamedánus s mintegy 6600 görög és római katholikus. Számos egyházi épület: templom, kápolna, kolostor és iskola van e város falai között. S a mi minket protestánsokat bizonyosan örvendetesen érint, protestáns gyülekezetet is találunk Bethlehemben. A gyülekezet kicsiny, többnyire arab származásu protestánsokból áll s mint leány-egyház a közel fekvő Bet-Dsala tartozik hozzá, — de eléggé szervezett. Van temploma is A német császárné egy konstantinápolyi tartózkodása alkalmával kieszközölte a szultánnál, hogy az evangelikusok ott templomot építhessenek. A templom építése 1890-ben meg is kezdődött, de anyagi eszközök hiánya folytán csak három év mulva fejeződött be; végre 1893. november 6-án a német császár képviselőjének: Dr. Barkhausennek, — Anglia és Amerika konzuljainak jelenlétében Bötcher ev. lelkész felszentelte e templomot. Van Bethlehemben ev. iskola is, a hol egy német s 6 arab (4 férfi és 2 nő) tanító fáradozik a gyermeknevelés körül.

Legnevezetesebb helye Bethlehemnek az u. n. »*Születési templom*«, vagy más néven »*Mária-templom*«, a melv állítólag arra a helyre van épitve, a hol az Üdvözítő született. E templom a város egy magaslatán fekszik; három oldalról kolostorokkal van körülvéve, a melyeket vastag kőfalak vesznek körül. Külsőleg nem mutat valami különöset, de annál gazdagabb szép emlékekben belseje. E templom középső főhajója végén — a melyet hosszú oszlopsorok választanak el két mellékhajójától — egy nagy oltár áll, a melytől jobbra és balra lépcső vezet le egy barlangszerü földalatti helyiségbe. E földalatti helyiség oltárokkal van feldiszítve s egy földalatti kápolna benyomását teszi a belépőre. E helyiség — a hagyomány szerint — a karácsonyi evangélium istállójával azonos. E helyen született Krisztus Urunk 1896 esztendővel azelőtt. Szélessége 3·4 méter, hossza 12·4 méter, s mert felülről nem kap világosságot, állandóan apró lámpácskák által van megvilágítva. Falai szép márványnyal vannak bevonva. Keleti oldalán egy ezüst csillag ragyog, azt a helyet jelölvén, a hol a Megváltó született. E csillag körül körbe e felirás olvasható: »*Hic de virgine Maria Jesus Christus natur est*«, — a mi magyarul ezt teszi: »A szüz Máriától itt született a Jézus Krisztus«. — Ezzel szemben egy mélyedésben azt a helyet mutogatják, a hol a kis Jézus szegényes bölcsője állott.

E földalatti folyosónak vannak más kiágazásai is, a melyekhez a bethlehemi pásztorok, a napkeleti bölcsek megjelenésének s tisztelettevésének emlékei fűződnek; s ott mutogatják még azt a helyet is, a hol József az angyali figyelmeztetést nyeré, hogy Heródes elől meneküljön.

E helyek ma a róm. katholikus papság gondozása alatt állanak.

Felettük a kegyelet virraszt fáradhatatlanul.

A kegyeletes hívek azokat többször felkeresik, néha több száz mértföldeket zarándokolnak azért, hogy ott a színhelyen üdítsék fel lelküket a hozzájuk fűződő szép emlékeken.

Szálljon el oda a te lelked is, kegyes olvasó! idézd fel emlékedben gyakran az e városhoz fűződő szent eseményt s meríts belőle örömet s erőt Isten s egyszülött Fia szeretetére.

Német források után: *Paulik János.*

Gondolatok.

— A Szentirás tanúsága Krisztusról. —

Abból tetszett meg az Istennek hozzánk való szerelme, hogy amaz ő egyetlenegyszülött Fiát elbocsátotta e világra, hogy éljünk ő általa.

*

Azért jött az embernek Fia, hogy megkeresse és megtartsa, a mi elveszett vala.

*

Az embernek Fia nem jött, hogy szolgáljanak néki, hanem hogy ő szolgáljon és adja az ő életét váltságul sokakért.

*

Minekutánna eljött a teljes idő, kibocsátá Isten az ő Fiát, ki asszonytól lett, ki a törvény alá adta magát, hogy azokat, a kik a törvény alatt valának, megváltaná, hogy fogadott fiuságot vennének.

*

Tudjátok meg a mi Urunk Jézus Krisztus jótéteményét, hogy Ő ti érettetek szegénynyé lett, mikor gazdag volna, hogy ti az Ő szegénységével meggazdagodnátok.

*

Én azért születtem és azért jöttem e világra, — mondja az Úr — hogy bizonyságot tegyek az igazságról.

*

Krisztus Jézus azért jött a világra, hogy a bűnösöket megtartaná.

*

Ha az Isten volna néktek atyátok — mondja az Úr — szeretnétek engemet: mert én az Istentől származtam és jöttem; mert én magamtól nem jöttem, hanem Ő küldött engemet.

Egy főesperesi körlevél.

A zólyomi ágh. ev. egyházmegye kitünő közigazgatási tehetséggel, vezéri tapintattal és lángbuzgalmával ékeskedő egyházi elnöke mintaegyházmegyévé tette a maga esperességét. Tudomásvétel céljából érkezett hozzánk, a »Luther-társaság« ügyeit intézőkhöz, az alább egész terjedelmében közlött körlevele. Mi azt hisszük nem elég csak

nekünk venni arról tudomást, hanem ismerje meg azt egyházunk nagyérdemü közönsége is, s szolgáljon követendő például valamennyi ev. egyházmegyéinknek. Hisszük, hogy e körlevél a zólyomi esperességben csak »a pusztában kiáltó szó« nem fog maradni, hanem megragadja a lelkeket és szíveket, úgy hogy minden egyház-község örömmel áll be nemsokára a »Luther-társaság« ez év végével örvendetesen szaporodó tagjainak díszes sorába; s reméljük azt is, hogy az ottani lelkes esperes úr hivogató szava oda talál egyúttal egész magyarhoni ágh. ev. ker. egyházunk híveinek szívéhez is.

Lássuk immár a buzgó vezér lelkes körlevelét, s halljuk ékesszóló ajkainak buzdító szavait:

Nagytiszteletü Lelkész urak!
Kedves Testvéreim!

Méltóztatnak tudni, hogy a »Luther-társaság« azon nemes czélt tűzte maga elé, hogy evang. népünket vallásos tartalmu, olcsó könyvekben — mind a három nyelven — részesítse.

A czél, melyet magának a »Luther-társaság« kitűzött, már magában véve oly fontos s szükséges, hogy annak bővebb taglalásába bocsátkozni nem is kell. Be fogja ezt látni ev. anyaszentegyházunkat szerető, jövője iránt aggályok között is lelkesülő minden lelkész, felügyelő, tanító s egyháztag, mert hiszen mindnyájan Krisztus egyházának élő építő tagjai vagyunk és lenni kivánunk.

A »Luther-társaság« eddig is sok anyagi áldozat árán kifejtett, s eddig is sok áldást hozott, működésének kiterjesztését kivált mai napjaink komolysága, sőt gonoszsága okvetlenül követeli.

Midőn ős ellenségünk a maga iratait ezer meg ezer példányban ingyen szórja népe közé, s ez határtalan ragaszkodásával saját egyháza iránt, nemcsak megerősödik abban, mi az övé, de az az ellen való ernyedetlen munkában is, ami a mienk.

Az utolsó idők igen szomorú tapasztalatai bizonyítják azt, hogy ugyancsak résen kell állanunk az Isten által reánk bizott nép igazi pásztoraikként, hogy népünk a saját vallásos táplálékait saját nyelvén ingyen vagy lehető legolcsóbban megkaphassa.

A »Luther-társaság« ép ezt akarja. Áldozott ezen szent czélra már eddig is ezreket s ezreket. De ereje gyenge, mert tagjainak száma még igen csekély. Ép ezen oknál fogva kénytelen volt beszüntetni a tót evang. naptárt, ami pedig nagy, igen nagy kár.

Zólyomi egyházmegyénk, amely pedig az ev. egyházi czélok támogatásában, szegénysége daczára is, mintaképen kitünt, a »Luther-társaság« iránt eddig oly kevés érdeklődéssel volt, hogy az lelkemnek a legmélyebben fáj. Van egyházmegyénknek 22 egyházközsége, azok közül csak öt tagja a társaságnak, Breznóbánya alapító tag; Beszterczebánya, Tót-Pelsőcz, Z.-Radvány, Zólyom rendes tagok; a felügyelő urak között 4-en tagjai (Stadler T. alap., Csipkay, Medveczky, Osztrolucky Miklós); a lelkészek közül 7-en (Hurtay, Klement, Mikler, Moczkovcsák, Thébusz, Vitalis, Kuzma); a tanitók közül csak egy (Záthureczky A.). Hogy ilyen csekély mérvü támogatás mellett a »Luther-társaság« nem virágozhat, magasztos s manapság hatványozottan szükséges működését kellőleg ki nem fejlesztheti, az természetes.

Nekem az a nézetem, hogy a Luther-társaság szent, egyházi czélja köré mindnyájunknak kellene sorakoznunk s azt minden tőlünk telhető erővel támogatnunk, — azt vélném tehát, hogy első sorban minden egyházközségnek, minden lelkésznek, minden felügyelőnek s a tehetősebb egyháztagoknak be kellene lépniök ezen igazán egyházmentő és egyházfentartó-intézet tagjai közé. (Alapító tag fizet egyszersmindenkorra 100 frtot, rendes tag évenként 4 frtot.)

Nagyon ajánlom ezen ügyet a kedves testvérek legszorosabb pásztori gondozásába s kérvekérem, lépjenek be maguk a Luther-társaság tagjai közé s hassanak oda, hogy egyházaik s azoknak felügyelői, tehetősebb tagjai, tanítói vagy tantestületei is belépjenek. *Kezdjük meg itt a belmisszió fontos feladatát teljesíteni.*

A jelentkezéseket kérem magamnak a folyó év végéig bejelenteni.

Hivatalos tisztelettel s szivélyes üdvözlettel, szerető testvérök az Úrban:

Beszterczebánya, 1896. november 3-án.

Moczkovcsák János,
főesperes.

Közli:

Budapest, 1896. deczember 24-én

Bachát Dániel,
Luther-társasági alelnök.

Szives kérelem.

Budapesti iparosképző prot. egyletünknek egynéhány évvel ezelőtt a fő- és székváros nemes törvényhatósága az alföldi-utczában egy szép és alkalmas telket bocsátott rendelkezésre, hogy azon egyleti házat építsen, s igy ev. legényeink itt a fővárosban is oly otthont találjanak, a minő a r. katholikus és izraelita iparossegédeknek is már régebben van, hogy ott a nap fáradalmai után továbbképzés czéljából össze-összegyülhessenek, az őket itt, a fővárosban, lépten-nyomon fenyegető veszélyek elől biztos menedékhelyet és baráti egyetértésben nemes szórakozást leljenek. Az egylet választmányának sikerült valahára a Petz Samu műegyetemi tanár által készített tervnek Klein K. János építőmester által 51.000 frtra előirányzott költségvetésére a fedezetet előteremteni, ugy hogy már kora tavaszszal annál inkább hozzá foghatnak az építéshez, mert több nevezetesebb iparosunk a nemes czél iránti lelkesedésből a legnagyobb előzékenységgel ajánlotta fel közreműködését. Igy *Gregersen Guilbrand* teljesen *ingyen* fogja készíteni a fedélszéket és az ácsmunkákat, *Scholtz Róbert* a szobafestő munkákat, *Lepter János* az ajtók és ablakok vasalását, *Lingel Károly* az ajtóborításokat, *Mauritz Vilmos* és *Haraszty János* több más rendbeli lakatos munkát — és a fiatalság közül is többen a felszerelési asztalos munkákat. E lelkes ajánl-

latok felélesztik bennünk a reményt, hogy szép példájuk különösen vagyonosabb egyháztagjaink közt nagylelkü követőkre fog találni; miért is azon reményben, hogy még él a prot. szellem és hitbuzgalom, mely tettekben szokott nyilvánulni, — esdő szózatunkat mindazokhoz intézzük, a kiknek nem esne nehezükre áldozatot hozni e nemes ügy oltárára, ha fel akarnának ébredni a közönyösség álmából és megfontolnák, hogy ez által egyszersmind a kulturának is tesznek szolgátatot.

Kérjük tisztelt hitrokonainkat, hogy az ezekre szánt bármily csekély szives adományukat *Bendl Henrik pénztárnokhoz* küldjék be.

Falvay Antal,
mint a budapesti iparosképző prot. egylet titkára

Hazai és külföldi hirek.

Magyarázatos biblia. *A Prot. Irodalmi Társaság* választmánya, többfelől jött sürgetésnek engedve, f. évi nov. 17-iki ülésében elhatározta, hogy a legközelebbi közgyülésén egy olyan »Magyarázatos biblia« készíttetését és kiadását indítványozza, mely tudományos alapon állva, de a gyakorlati szükségeket tartva szem előtt, az ige hirdetőknek bibliamagyarázati segédkönyvül, a bibliakedvelő közönségnek bibliaolvasó kalauzul, mintegy családi bibliául szolgáljon. E czélból Szász Károly dunamelléki ref. püspök elnöklete alatt tervező bizottságot küldött ki, hogy az a vállalat irodalmi és pénzügyi részére javaslatot készítsen s a dolgozótársakat felkérje. E bizottság most egy felhivást intézett a szakférfiakhoz, a melyben a következő kérdésekre kér feleletet: »Milyen »*Magyarázatos Biblia*« volna a fenti czélra legalkalmasabb? a szokásos tárgyi, hittani és homiletikai magyarázatok az ó- és újtestamentumi részekben milyen arányban foglaljanak helyet? s az isagogicai kérdések milyen terjedelemben vétessenek fel? Terjedelemre nézve, lehetne-e maga a magyarázat pl. kétszerte vagy háromszorta annyi, mint az egész biblia 75 ivnyi szövege, s ekként szabhatnók-e az egész munkát öt negyveníves, vagy hét negyveníves kötetre? Az egyöntetüség kedvéért miként kellene a szerkesztést és a reviziót szervezni, s ki legyen a szerkesztő? Mily úton-módon lehetne a vállalatra szükséges 16—18 ezer forintot előállítani? Nagy örömmel kell üdvözölnünk a vállalatot, mert valóban nagy hiányon lesz hivatva segíteni!«

† **Fábry János** iglói ev. lelkész meghalt e hó 10-én szivszélhüdés következtében, életének 76-ik évében. Fábry János Leibiczon 1821. november 23-án született egyszerü iparos szülőktől, szorgalma s buzgó működése által azonban tiszteletreméltó állást vivott ki magának. 1852. óta működött Igló városában. A lelkészi hivatalon kivül az esperességben is szerepelt, mint a XIII. városi esperesség jegyzője és levéltárnoka, majd alesperese, 1882 óta pedig a XIII. városi esperesség főesperese. Igaz részvét kisérte nyughelyére az Úr ama nemes szolgáját, ki 45 évig szőlőjén buzgón teljesítette hivatását. — Béke poraira!

Jótékonyság. Református testvéreink »Lorántffy Zsuzsanna« nevü jótékony nőegylete ez évben is megtartotta évi karácsonyi ünnepélyét e hó 13-án a főv. külső váczi-úti iskolában, a mely alkalommal 50 szegény gyermeket látott el meleg ruhával s 130-nak adott kisebb-nagyobb ajándékot. A testvér-egyházfelekezet a szeretet ilyetén gyakorlását rendszerint bizonyos ünnepélyességgel szokta összekötni. S ez alkalommal is a pesti ref. egyház két apostoli lelkületü fiatal papi tagja: Dr. Szabó Aladár theol. tanár és Illyefalvi V. Kálmán vallás-tanár beszédei s imái tették ez összejövetelt ünnepiessé s a lelkekre nézve hasznossá. Az ünnepélyen nagyszámu előkelő közönség volt jelen. Őszintén kivánunk áldást ez egylet nemes törekvéseire. Vajha minél több ilyen egylet éreztetné azt a világ nyomorultjaival, hogy Krisztussal csakugyan megszületett a segélyt nyujtó emberszeretet!

„Farkasok a juhok között." Ily czim alatt jelent meg most a *Luther-társaság* XXVI-ik kiadványaként egy történeti elbeszélés, a mely a prot. üldözések korából tár képet az olvasó elé. Szerzője: *Hörk József*, theol. tanár. A Luther-Társaság tagjainak e munkát most küldötték szét; mások által is megszerezhető Kókai Lajos könyvkereskedésében (Budapest, IV. ker., Károly-utcza 1. szám). Ára: 30 kr.

Szives kérelem. *Tisztelettel kérjük mindazon t. olvasóinkat, a kik lapunkat megtartották, de még eddig árát be nem küldötték, hogy azt mielőbb megtenni kegyeskedjenek, a mennyiben az év végén nekünk is számadásaink vannak. — Kérjük továbbá a nt. lelkész és tanító urakat, valamint lapunk minden t. olvasóját és barátját, sziveskedjék törekvésünkben támogatni s lapunkat barátaiknak, ismerőseiknek ajánlva reá előfizetőket gyüjteni, mert hiszen e lap fejlődését s terjedelmesebbé tételét, esetleg hetenkénti megjelenését — a mi czélunkat képezi — csak úgy érhetjük el, ha tisztelt olvasóink ebben támogatni lesznek szivesek. Ez egyedüli evangélikus népies lapunk, talán ép azért is annál inkább kellene azt ápolnunk.*

A kiadóhivatal.

Budapesti gabonatőzsde jegyzései
deczember 23-án.

Gabonafaj	Egy hektoliter súlya kilókban	Ára 100 kgrnak	
		legkis. ár	legn. ár
Bánsági búza	77—82	7.70	8.35
Tiszavidéki búza	77—82	7.95	8.40
Pestvidéki „	77—82	7.90	8.35
Fehérmegyei „	77—82	7.90	8.35
Bácskai „	77—82	8.—	8.45
Rozs, I. rendü	70—72	6.65	6.70
„ II. „	—	6.60	6.65
Árpa takarmány	60—6.	4.—	4.35
„ égetni való	62—64	5.10	5.90
„ serfőzésre	64—68	6.50	8.—
Zab ó	39—41	5.70	6.20
„ uj	39—41	—	—
Tengeri bánsági ó	—	4.15	4.20
„ másnemü uj	—	4.05	4 10
Repce káposzta	—	11.75	12.25
„ bánsági	—	—	—
Köles ó	—	5.10	5.60

Budapest, 1896. Buschmann F. könyvnyomdája (Harisch-bazár).